

Verkondiging 11 juni 2023, De Schutse, Uithoorn

WOORDEN VAN WAARDE

ds. Sibilla Verhagen

Lezing: Spreuken 25 vers 11
(Evangelielezing Matteüs 9 vers 9-13)

Geliefden van onze Heer,

Nu een juist woord op de juiste tijd. Dat hoop ik dan. Dat zou geweldig zijn. Maar dat zou wel iets zeldzaams zijn.

We gaan een spreuk proeven. In het boek Spreuken staan heel veel losse spreuken. Er zijn wel groepjes te maken. Maar vaak zijn ze ook min of meer los van elkaar. De spreuk van vandaag kan je met de volgende lezen, maar het hoeft niet. Ik doe in ieder geval niet. Zo'n spreuk is een wijsheid. Een Oosterse wijsheid over het leven. En vaak gaat het over het praktische leven van alle dag, over wat goed is om te doen of te laten, en vaak ook over wat goed is in de onderlinge omgang. Het is geen zwevende spiritualiteit maar aardse. Het is meer Benedictijns dan Yoga.

Eerst even iets hoe je met dit soort spreuken omgaat, hoe je ze zo kan lezen dat je er ook iets aan hebt. Zo'n spreuk moet je lezen zoals je een laagjeskoekje eet. Een laagjeskoekje: boven op zit chocola. Daaronder een wafeltje. Dan het laagje witte crème. Dan weer een wafeltje. Dan de laag chique chocopasta met kleine stukjes noot. En dan kom er weer een wafeltje. Er zijn kinderen die het liefste één voor één die laagjes er vanaf eten en er vanaf likken. En ik wed dat er niet alleen zulke kinderen zijn, maar dat er ook onder de volwassenen zijn die dit, al dan niet stiekem een waar genot vinden.

Met zo'n wijsheidspreuk als vandaag, moet je omgaan als met zo'n laagjeskoek: laagje voor laagje, je ruikt het al voordat het in je mond is, je laat het door je mond gaan, naar je verhemelte, naar je tanden, je kauwt een keer, even stil, je slikt, je proeft het nog steeds. Dan het volgende hapje of likje. Steeds weer. Het duurt lang. Dat is genieten. Je eet maar één zo'n koek, of hooguit twee, daarmee ben voldaan. Op deze manier, zoals je langzaam en aandachtig zo'n koekje eet, moet je ook met Spreuken omgaan. Je doet er één, hooguit twee per keer. Wij doen er nu één.

-

‘Het juiste woord op de juist tijd is als een gouden appel op een zilveren schaal.’

We gaan eerst naar het beeld kijken. Dat is de volgorde die ook in het Hebreeuws staat. Het beeld staat als eerste, voorop. En het is een meervoud. Wat zien we? We zien: gouden appelen op zilveren schalen.

Stel je voor. Je stapt de ruimte binnen. Er staan een lange feestelijk gedekte tafel. Met in het midden geen kaarsenrij, maar pronkstukken: zilveren bewerkte schalen met een voet en uitgestald daarin gouden appelen. Een hele rij. Wou! Je houdt spontaan de adem even in. Dat heb je nog nooit gezien. Het straalt je tegemoet, bling, bling all over the place. Je moet er naar kijken en de glans van het vele goud en zilver raakt ook jouw gezicht en van allen rond de tafel. Het is een tafereel, een beeld dat in je hoofd blijft hangen. Ook al is het jaren geleden dat je het hebt gezien, je ziet het nog steeds voor je als je eraan terug denkt. Je bent het daarna nooit meer ergens anders tegen gekomen. Gouden appelen op zilveren schalen. Het komt niet vaak voor, het is iets bijzonders. Maar het kan wel bestaan. Goud en zilver, het zijn edelmetalen, ze zijn zeldzaam. En: goud, zilver, het blijft eeuwenlang goed, het is zeer duurzaam materiaal.

Zoals die gouden appelen op zilveren schalen - wou, yes, dat komt binnen, dit is prachtig! – zo is het ook met het juiste woord op de juiste tijd: het geeft het leven diepe glans en het is speciaal want het gebeurt niet zo vaak.

Dat je bij woorden opveert, van wou, wojo, dat raakt, dat heb je weleens bij een compliment. Ik heb weleens een hele mooi gekregen, van een docent in de opleiding, deze: ‘Jij hebt het goud in handen.’ En het werd niet terloops gezegd, maar bij de eindbeoordeling van dat vak. De juiste tijd, dat kan je als een moment opvatten, als timing opvatten. Cabaretiers die goed kunnen timen, met hun grappen. Dat is even heel erg leuk en even heel erg raak. Of de grappenmaker in de klas. Die kan op het ook juiste moment iets doen of zeggen, en de hele klas gaat stuk. Maar dat is maar voor even, je herinnert je het een dag, of twee, en het is lastig na te vertellen thuis. Het juiste moment, je kan ook vertalen met: de juiste conditie, in de juiste omstandigheden, zeer goed passend bij de situatie. Dat compliment van die docent toen, kreeg ik meer dan tien jaar geleden. Maar ik hoor dat compliment nog wel eens in mijn hoofd. Complimenten die je meeneemt in je leven, die blijven hangen, jarenlang, duurzame complimenten. Daar zou je aan kunnen denken bij deze spreuk.

Een woord op het juiste moment. Je kan ook denken aan iets troostends. Iets dat je opbeurde. Iets waardoor je weer echt moed kreeg. Of aan een uitleg waardoor het kwartje viel. Dat je dacht: oh zo zit het, hier kan ik wat mee, dit is een weg om te gaan. Achteraf was het wel vaker tegen je gezegd. Maar toen kwam het niet binnen. Toen was je nog niet klaar voor het advies. Soms moet je ergens naar toe groeien om het te kunnen begrijpen. En het maakt ook uit wie het tegen je zegt. Ook wie het zegt bepaalt de situatie. De juiste situatie, dat hangt nogal van veel af. De juiste situatie is zeldzaam, komt niet veel voor, en dan ook nog daarbij het juiste woord. Ook dat is er niet zomaar, dat juiste woord. We denken achteraf wel eens terug aan een situatie: oh ja, dát had ik moeten toen moeten zeggen. Maar dat moment is voorbij. En een spijtig gevoel overvalt ons. Ik denk trouwens niet dat je daarna geen kans meer hebt. Ik denk niet dat er maar één uniek moment is. Je hebt wel enige invloed om de juiste conditie mee te bepalen. Kom ik zo nog op terug.

Nog even over dat 'juiste woord'. Je kan het ook vertalen met: gesproken woord. Zowel voor 'juiste woord' als voor 'juiste tijd' wordt iets in het Hebreeuws gebruikt dat verder in de Bijbel niet op die manier voorkomt. Dus dat geeft ons de ruimte om het met het boerenverstand in te vullen. Dat boerenverstand moet er trouwens altijd bijhouden als je Bijbel leest.

Goed, het juiste woord, ik vul het in als het woord dat uitgesproken wordt. Het uitgesproken woord van de ene mens naar een ander toe, dat wat gezegd én gehoord wordt. Ik geef wel eens het advies aan mensen om iets op te schrijven. En dan ook om dat wat je geschreven hebt voor te lezen aan de ander. Dat advies geef ik als iets gevoelig ligt. Of als ik denk dat het de onderlinge verhouding goed doet. Zelf heb ik het wel eens gedaan als dankwoord. Als een dankwoord aan iemand waar ik veel aan gehad had. Niet dat hij nu zo bijzonder z'n best had gedaan, hij had gewoon netjes z'n werk gedaan. Maar ik was hem wel dankbaar. En er kwam een moment dat een dankwoord op z'n plek was. Ik had het briefje ook kunnen opsturen. Of het kunnen geven bij het cadeautje dat ik had gekocht, hij kon zelf prima lezen. Maar ik dacht: ik ga het ter plekke voorlezen. Want het uitgesproken woord is krachtiger. Door het uit te spreken wordt het nog meer iets van jou, van jou dat jij de ander geeft. Het was slechts onder vier ogen, toen ik het deed, er was niet eens publiek bij. Maar de woorden kwamen aan toen ik ze uitsprak. Ze werden ontvangen. En dat deed vervolgens ook weer iets met mij. Tot mijn verrassing ging hij er van glanzen, en ik, na de eerste schrik, vervolgens ook. En die glans bleef nog weken hangen in mij, telkens als ik eraan terug dacht: wou, halleluja!

Woorden die gesproken worden in de juiste omstandigheden. Jezus was er denk ook erg goed in. We gaan vandaag nog wat van die woorden van Jezus lezen - duurzame woorden, woorden van waarde. Jezus kon het vaak. Maar Jezus was zeer zeldzaam. Zo bijzonder als Jezus zijn wij niet, maar toch, wij kunnen het ook, iets uitspreken op een goed moment. Dus ten slotte dat advies dat ik wel eens geef, ook voor nu.

Denk je eens in wat je eigenlijk graag 's tegen iemand zou zeggen. Iets dat je niet zomaar zegt. Of iets dat misschien wel heel erg vanzelfsprekend is, zo vanzelfsprekend dat je het eigenlijk nooit uitspreekt. Schrijf het op. Of als niet zo'n schrijver bent, dan bedenk je het in je hoofd. En ga dan naar diegene toe, of kies een speciaal moment, een verjaardag, een jubileum, een ziekbed - en lees het dan voor, spreek zelf. Misschien weet je nu niets. Maar er kan een situatie komen waar in je wel denkt: dit is het moment voor het juiste woord. Doe het dan.

Het kan zo zijn dat je het wel kunt opschrijven, maar dat het toch te spannend voor je is om het uit te kunnen spreken. Dan geef je het briefje gewoon. Dat is dan als zilveren appels op zilveren schalen, ook van veel waarde. - Hmm, tja, wat zou dan gouden appels op gouden schalen zijn? Spreken is zilver...

Amen